

GERMAN E. BERRIOS

RUHSAL SEMPTOMLARIN TARİHİ

XIX. YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE TANIMLAYICI PSİKOPATOLOJİ

Çeviri: Mehmet Bulgen

GERMAN E. BERRIOS

German E. Berrios, Cambridge Üniversitesi Psikiyatri Bölümünde emeritus profesör ve Robinson College'da onursal üyelik ünvanı (life fellow) sahibidir. Psikiyatri, nöropsikiyatri, betimleyici psikopatoloji ve psikiyatrinin tarihsel-epistemolojik temelleri üzerine çalışmalarıyla tanınır. Araştırmaları özellikle nörolojik hastalıklara eşlik eden ruhsal belirtiler, psikiyatrik semptomların tarihi ve psikiyatri bilgisinin kavramsal yapısı üzerinde yoğunlaşır. *History of Psychiatry* dergisinin kurucuları arasında yer alan Berrios, klinik psikiyatri tarihi ve zihinsel semptomların tarihsel gelişimi üzerine yayımladığı eserlerle alanın önde gelen isimlerinden biri kabul edilir.

MEHMET BULGEN

Prof. Dr. Mehmet Bulgen, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezundur. Yüksek lisans ve doktora eğitimlerini Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Kelâm alanında tamamlamıştır. Kanada'daki McGill Üniversitesi ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Syracuse Üniversitesinde birer yıl süreyle alanıyla ilgili araştırmalarda bulunmuştur. *Kelâm Atomculuğu ve Modern Kozmoloji*, *Klasik İslam Düşüncesinde Atomculuk Eleştirileri*, *Kelâmın Nesne Kuramı* adlı telif kitaplarının yanı sıra çok sayıda makale, derleme ve tercümede imzası bulunan Bulgen, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelâm Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	11
Teşekkürler	15
Giriş	17

I. KISIM: ARAŞTIRMANIN KONUSU

1. BÖLÜM	
Tarihsel Meseleler.....	23
2. BÖLÜM	
Tanımlayıcı Psikopatoloji.....	33

II. KISIM: BİLİŞ VE BİLİNÇ

3. BÖLÜM	
Algı Bozuklukları	55
4. BÖLÜM	
Düşünce Bozukluğu	99
5. BÖLÜM	
Sanrılar	115
6. BÖLÜM	
Obsesyonlar ve Kompulsiyonlar	183
7. BÖLÜM	
Zihinsel Gerilik	205

8. BÖLÜM	
Bilişsel Bozukluk	223

9. BÖLÜM	
Bellek ve Bozuklukları.....	267

10. BÖLÜM	
Bilinç ve Bozuklukları	293

III. KISIM: DUYGUDURUM VE DUYGULAR

11. BÖLÜM	
Anksiyete ve Benzeri Bozukluklar.....	333

12. BÖLÜM	
Duygulanım ve Bozuklukları.....	365

13. BÖLÜM	
Anhedoniler.....	417

IV. KISIM: İRADE VE EYLEM

14. BÖLÜM	
İrade ve Bozuklukları.....	439

15. BÖLÜM	
Yorgunluk Hissi.....	461

16. BÖLÜM	
Katalepsi, Katatoni ve Stupor	473

17. BÖLÜM	
Tremor, Rijidite, Akatizi ve Stereotipi.....	497

V. KISIM: MUHTELİF

18. BÖLÜM

Kişilik ve Bozuklukları..... 523

19. BÖLÜM

Kendine Zarar Verme..... 553

Kaynakça..... 569

İsim Dizini..... 631

Terimler Sözlüğü..... 635

“Terimlerdeki muğlaklığın, düşüncelerdeki muğlaklıktan başka
bir nedene dayanmadığına gerçekten inanıyorum.
Psikiyatri kötü kurulmuş bir dil midir?”
Chaslin, 1914

Germán Arnaldo Berríos Aivarado'ya (1961–1977)

*Çünkü o öldüğünde, güzellik de onunla birlikte yok olur;
güzellik öldüğünde ise kara kaos yeniden hüküm sürer.
Venüs ve Adonis, W. Shakespeare, 1593*

ÖNSÖZ

Bu eser, temel ruhsal semptomların yani tanımlayıcı psikopatoloji olarak adlandırılan alanın tarihini ele almaktadır. Son 25 yılda yürütülen araştırmalara dayanan çalışma; yaklaşık iki yüzyıllık Fransız, Alman, İtalyan, İspanyol ve İngiliz birincil kaynaklarını kapsamaktadır. Doğu Avrupa dillerine dair bilgisizliğim nedeniyle bu dillerle ilgili sorgulama alanları keşfedilmeden bırakılmıştır. Bu ihmalin ciddiyeti, söz konusu psikiyatri kültürlerinin Batı tanımlayıcı psikopatolojisinin gelişiminde ne derece önemli olduğuna bağlı olacaktır.

Okuyucu, kitabın esas olarak XIX. yüzyıl ve sonrasını incelediğini fark edecektir. Bu zaman diliminin seçilme nedeni ideolojiktir. 1960’larda Gaston Bachelard’dan ve onun “epistemolojik kopuş” (*epistemological rupture*) ve “yeniden şekillenme” (*refonte*) kavramlarından etkilendim. O dönemdeki ön araştırmalar, XIX. yüzyılın ilk yarısında delilik söylemini bir kopuşun ve yeniden şekillenmenin etkilediğini öne sürüyordu. Daha sonraki çalışmalar, böyle bir değişimin ruhsal semptomların yeni dilini doğurduğuna dair makul kanıtlar sağlamıştır.

XIX. yüzyıl ruh hekimlerini (alienists), deliliğin işaret ve belirtilerini tanımlamak (ve açıklamak) için belirli kelimeleri ve kavramları seçmeye iten nedenleri belirlemeye çalışmak müthiş derecede zor bir görevdir. Öznel seçimleri yorumlamanın barındırdığı tuzaklara ek olarak, Avrupa’nın savaş dolu geçmişinin neden olduğu belgelendirme (hem basılı hem de arşivsel) dengesizliği sorunu da vardır. Bu nedenle dikkatli okuyucu yakında bazı belirtiler hakkında diğerlerinden daha fazla şey bilindiğini fark edecektir. Gelecekte bu dengesizliği gidermeyi umuyorum.

Bu kitapta çalışmalarına yer verilen ruh hekimleri, tıp sanatının büyük uygulayıcılarıydılar ve bizim kendi tıbbi pratiğimizde göreceğimiz

her şeyden çok daha kötü klinik sorunlarla karşı karşıyaydılar. Birincisi, organik bozuklukların görülme sıklığı yüksekti ve hastaları arasında ölüm yaygın bir durumdu. Bu onlara ölüm sonrası tanısal doğrulama yapma fırsatı sağladı. Bu nedenle onların beyin bulguları ile klinik güvenilirlik ve geçerliliğin yegâne gerçek temeli olan tanımlayıcı dilin kendisi arasındaki etkileşimi araştırmaya ilgi duydum. Mümkün olduğunda, “ilk” tanımlamaların dayandığı hasta örneklemini analiz ettim. Tarihin tek başına bu sorunu çözemeyeceğinin farkındayım ve şu anda tanımlayıcı dilin yeniden kalibrasyonunun önerildiği tamamlayıcı bir cilt hazırlıyorum. Umarım bu cilt, belirti/semptom tanımlaması ile yeni nörobiyolojik araştırma tekniklerinin sağladığı bilgiler arasında şu anda mevcut olan uyumsuzluğun giderilmesine yardımcı olacaktır.

Sosyal tarihçilerin bize haklı olarak hatırlattığı gibi geçmişin ruh hekimleri aynı zamanda toplumsal hırsları olan bireylerdi ve bilimsel görüşleri sıklıkla her türlü “bilişsel olmayan” faktörden etkileniyordu. Bu perspektif, psikiyatrinin mevcut pek çok sosyal tarihinde o kadar iyi işlenmiştir ki burada tekrar edilmesi yersiz olacaktır. Ancak bu dışsal faktörlerin tanımlayıcı kategorilerin gelişimini doğrudan nasıl etkilediği üzerine daha derinlemesine bir inceleme hâlâ gereklidir. Bu çalışmanın temel amacı, işte bu boşluğu doldurmaya yönelik bir adım atmaktır.

Bu kitap için Oxford’daki hocalarıma teşekkür borçluyum: Kavramsal ve/veya tarihsel analizin gücünü, kendilerinin çeşitli ve kalıcı araştırmalarından ilk kez öğrendiğim E. Anscombe, A. Crombie, M. Davidson, B. Farrell, R. Harré, G. Ryle, M. Teich, J.O. Urmson ve Ch. Webster’a; yaklaşık 26 yıl önce literatürdeki bir boşluğu doldurmak amacıyla psikopatoloji tarihi üzerine bir kitap yazmamı nezaketle öneren Oxford Üniversitesi Psikiyatri Bölümü’nden Profesör M. Gelder’e; nazik teşvikleri için Cambridge Üniversitesi Psikiyatri Bölümü’nden Profesör E.S. Paykel’e ve tarih derslerimi yayınlamamı istedikleri için öğrencilerime teşekkür ederim. Ayrıca mektuplarıyla beni gururlandırarak hafta sonları ani yazma ataklarına sevk eden Cambridge University Press’ten Dr. Richard Barling ve Dr. Jocelyn Foster’a da teşekkürlerimi sunmak isterim. Bazı akademik dergilerin editörlerine yayınlanmış materyalleri kullanmama izin verdikleri için meslektaşlarıma ve öğrencilerime de bazı bölümlerdeki yardımları için teşekkür borçluyum (her ikisi de kitabın ilgili bölümlerinde zikredilmiştir). En nadir kaynakları bulma konusundaki gizemli

yeteneklerini benim adıma kullandıkları için psikiyatri kütüphanecileri camiasına; binlerce notu ve referansı düzenleyip sisteme girdiği ve yaşam yükümü zarafetle hafiflettiği için eşim Doris'e şükranlarımı sunarım. Son olarak, minnettarlığımın aslan payı kesinlikle fotokopi makinesini icat eden kişiye gitmeli; zira bu alet olmasaydı bir hafta sonu "tarihçisi" olma şeklindeki bu pek de itibarlı olmayan işle iştigal etmek imkânsız olurdu.

German E. Berrios,
Cambridge